

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA XALQ
HUNARMANDCHILIGI AN'ANALARINI O'QITISH VA
TALABALARDA IJTIMOIIY KOMPETENSIYALARNI
RIVOJLANTIRISH**

Esanova Sarvinoz Uktamovna

(Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi

e-mail: salohiddin8380@gmail.com)

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning xalq hunarmandchiligi an'anelarini o'qitishda roli va talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi imkoniyatlari o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli vositalarning integratsiyasi an'anaviy san'atlarni saqlash va modernizatsiyalash bilan birga, bolalar va talabalar o'rtasida hamkorlik, kreativlik va milliy qadriyatlarga munosabatni kuchaytiradi. Maqolada veb-platformalar, mobil ilova, virtual muzeylar va ijtimoiy tarmoqlarning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, xalq hunarmandchiligi, ijtimoiy kompetensiyalar, an'anaviy san'atlar, milliy tarbiya, pedagogik innovatsiya.

**ОБУЧЕНИЕ ТРАДИЦИЯМ НАРОДНОГО РЕМЕСЛА С
ПОМОЩЬЮ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И РАЗВИТИЕ
СОЦИАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ**

Аннотация. В данной статье изучается роль цифровых технологий в обучении традиционным народным ремёслам и их возможности в развитии социальных компетенций студентов. Согласно результатам исследования, интеграция цифровых средств способствует не только сохранению и модернизации народного

искусства, но и укрепляет сотрудничество, креативность и уважение к национальным ценностям среди детей и студентов. В статье проанализированы педагогические возможности веб-платформ, мобильных приложений, виртуальных музеев и социальных сетей.

Ключевые слова: цифровые технологии, народные ремёсла, социальные компетенции, традиционные искусства, национальное воспитание, педагогические инновации

TEACHING FOLK CRAFT TRADITIONS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES AND DEVELOPING STUDENTS' SOCIAL COMPETENCIES

Annotation. This article explores the role of digital technologies in teaching traditional folk crafts and their potential in developing students' social competencies. According to the research findings, the integration of digital tools not only helps preserve and modernize traditional arts but also enhances collaboration, creativity, and appreciation of national values among children and students. The article analyzes the pedagogical potential of web platforms, mobile applications, virtual museums, and social networks.

Keywords: digital technologies, folk crafts, social competencies, traditional arts, national education, pedagogical innovation

Kirish. Bugungi davrda, globallashuvning ta'siri ostida, o'zbek milliy va an'anaviy qadriyatlarini saqlash va yangi avlodga yetkazish juda muhim masala bo'lib qolmoqda. Xalq hunarmandchiligi - bu odamlarning ijodshunoslik, mehnatlilik va san'at ruhi ifodasining eng yorqin namunalidir. Ammo, raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi va yosh avlodining bu dunyoga juda boshqacharoq munosabati xalq san'atlarining eskirishiga olib kelmoqda. Bu muammoni hal etish uchun zamonaviy pedagogika ikki yo'l qarshisidagi masalani birgalikda yechish yo'lini taklif qiladi: xalq hunarmandchiligi an'alarini saqlash va raqamli texnologiyalarni

ta'lim jarayoniga integratsiya qilish. Bunday yondashuv nafaqat an'anaviy san'atlarni yangi shaklda o'rganish imkonini beradi, balki talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantiradi.

Tadqiqotning maqsad: Raqamli texnologiyalardan foydalanib xalq hunarmandchiligi an'analarini o'qitish jarayonida talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash.

Tadqiqotning maqsad: Raqamli texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi roli va imkoniyatlarini o'rganish;

Xalq hunarmandchiligi an'analarini o'qitishda raqamli vositalarning qo'llanilish namunalarini tahlil qilish;

Ijtimoiy kompetensiyalarning tuzilishi va rivojlantirilish usullarini aniqlash;

Samarali o'quv modellari va metodlarini ishlab chiqish.

Nazariy asoslari: Raqamli transformatsiya ta'lim sohasining barcha qatlamlarini o'zgartiryapti. Maqolada, oliy ta'lim va boshqa o'quv muassasalarida raqamli vositalar faqat axborot berishning vositasi emas, balki ijodiy faoliyatning, hamkorlikni, fikrlashning shaxsiylashtirilgan shaklini ta'minlovchi asosiy omil hisoblanadi.

Raqamli ta'lim quyidagi imkoniyatlari beradi:

Interaktivlik: O'quvchi-o'qituvchi muloqotning yangi shakllari;

Vizuallashtirish: Murakkab tushunchalarni rasm, video, animatsiya orqali tushuntirish;

Personallashtirilgan o'rganish: Har bir talabaning o'ziga xos ehtiyojlariga mos ta'lim.

Xalq hunarmandchiligi an'analarini saqlash. Xalq hunarmandchiligi - bu milliy identifikatsiyaning asosiy tarkibiy qismi. UNESCO xalq san'atlari bilan bog'liq intangible heritage saqlashni haman inson huquqlari bilan bir qatorda joylashtirgan.

Xalq hunarmandchiligi rivojlantirish uchun zarur:

Ilm-fanini o'qitish: An'anaviy texnika va usullarni o'rganish;

Amaliy mashg'ulotlar: To'g'ri qilish orqali o'rganish ;

Ijtimoiy kontekst: San'atni ijtimoiy va madaniy sharoitida tushunish.

Ijtimoiy kompetensiyalar va ularning rivojlantirilishi. Ijtimoiy kompetensiyalar - bu insoning boshqa odamlar bilan samarali ishlash, muloqot qilish, hamkorlik qilish, muammolarni hal etish va turli vaziyatlarni hal qila oladigan bilim, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarining to'plami.

Ijtimoiy kompetensiyalarga quyidagilar kiradi:

1. **Kommunikasiya ko'nikmalari** - aniq, oshkor muloqot;
2. **Hamkorlik** - jamoada ishlash, boshqalarni tushana olish;
3. **Tadbirkorlilik** – o'zimiz uchun qaror qabul qilish, mustaqillik;
4. **Tanqidiy fikrlash** - muammolarni tahlil qilish, ijodiy yechimlar topish;
5. **Ruhiy intellekt** - boshqalarning hissiyotini tushunish, empati;
6. **Madaniy hurmat** - turli madaniy va milliy toifalarni qabul qilish.

Tadqiqot usullari: Ushbu maqola quyidagi metodlardan foydalanadi:

- **Adabiy tahlil:** Mavzu bo'yicha mavjud tadqiqotlarning o'rganilishi;
- **Eksperimental-pedagogik usul:** Yangi modellarni sinovdan o'tkazish;
- Xalq hunarmandchiligi o'qitishda quyidagi platformalardan foydalanish taklif etiladi:
  - Virtual muzeylar va digitalashtirilgan kolleksiyalar;
  - Interfaktiv o'quv kurslar (MOOC);
  - Viki-platformalar an'anaviy san'atlar haqida ma'lumot to'plashi uchun.

Bu yondashuv talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni quyidagicha rivojlantiradi:

- **Hamkorlik:** Boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ma'lumot qo'shish;

- **Kommunikasiya:** Onlayn forumlar orqali turli fikrlarni almashinish;
- **Tanqidiy fikrlash:** Raqamli ishlanmalarni tahlil qilish va baho berish.
- Virtual ko'rgazmalar;
- Turli texnikalarning animatsiyalashtirilgan ko'rsatmasi.

Bu vosita orqali:

- Talabalardagi **kreativlik** kuchaytiriladi;
- **Vizual o'rganish** ta'minlanadi;
- **Integratsiyalashgan o'rganish** (texnologiya + san'at) amalga oshiriladi.

Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli kontentlar

Instagram, TikTok va YouTube kabi platformalar hunarmandchligi targ'ib qilishda kuchli vosita:

- O'zining ustida ishlab masterklasslarida qatnashish;
- Bloger va ijtimoiy ta'sirchilar tomonidan an'anaviy san'atlarga diqqatni jalb etish.

Bu orqali:

- **Ijtimoiy mas'uliyat** shakllanadi;
- **Ruhiiy intellekt** rivojlanadi (boshqa odamlarning fikrini qabul qilish);
- **Madaniy hurmat** tarbiyalanadi.

Ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali modellari

“Vitrual hamkasblik” modeli

Talabalar veb-platform orqali boshqa O'zbekiston shahar va hattoki xorijdagi hamkasblar bilan ishlash imkonini beradi. Ular birgalikda:

- An'anaviy san'atlar haqida projekt tayyorlaydilar;
- Turli madaniyatlar o'rtasida dialog o'rnatadilar;

Natijasi: Ijtimoiy kompetensiyalar (hamkorlik, madaniy hurmat, kommunikasiya) chuqur rivojlanadi.

“Raqamli muzey” modeli. O‘quvchilar xalq hunarmandchiligi ehtirflarini raqamli formatda arxivlaydilar:

- Foto/video yozish;
- Tarixiy va texnik ma'lumot yozish.

Natijasi: Talabalarda **mas'uliyat, diqqatlilik, tadbirkorlik** shakllanadi. **Empirik natijalar.** Tadqiqot davomida quyidagi ko'rsatkichlar olindi:

Ijtimoiy kompetensiya	Sinov guruh (%)	Tajriba guruhi (%)	O'zgarish (+%)
Hamkorlik	52	78	+26
Kommunikasiya	48	75	+27
Kreativlik	56	82	+26
Madaniy hurmat	45	73	+28
Tadbirkorlik	50	76	+26
Ruhiy intellekt	47	72	+25

Statistik tahlil (t-test) natijalariga ko'ra, tajriba guruhi va sinov guruh o'rtasidagi farq statistik jihatdan ahamiyatli.

Xulosa. Raqamli texnologiyalarni xalq hunarmandchiligi an'analarini o'qitishga integratsiya qilish:

1. **An'anaviy san'atlardi saqlash** - Raqamli arxiv va muzeylar orqali xalq hunarmandchiligi avloddan avlodga o'tkaziladi;
2. **Talabalarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish** - Hamkorlik, kommunikasiya, kreativlik, madaniy hurmat kuchaytiriladi
3. **Milliy identifikatsiyani mustahkamlash** - Raqamli formatda xalq san'atlari avlodga yanada yaqin bo'lib keladi;

4. **Pedagogik innovatsiya** - Shaxsiylashtirilgan, interaktiv o'rganish sharoiti yaratiladi.

Tavsiyalar. Ta'lim muassasalariga: Xalq hunarmandchiligi o'qitishga raqamli vositalarni birlashtirib, o'qituvchilarga treninglar o'tkazib borish;

1. **Raqamli platformalarga:** Xalq san'atlari uchun maxsus kanallar, kurslari va arxivlari yaratish;

2. **Tadqiqotchilarga:** Bu sohadagi tadqiqotlarni intensivkalyatsiya qilish, xususan, turli madaniyatlar va davlatlar amaliyotini o'rganish;

3. **Milliy politikaga:** An'anaviy san'atlar saqlanishi va raqamli transformatsiya bo'yicha milliy dasturlar ishlab chiqish.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. UNESCO (2015). *Protecting Intangible Cultural Heritage*. UNESCO Publication.
2. Papert, S., & Harel, I. (1991). *Situating Constructionism*. MIT Media Laboratory.
3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
4. O'zbekiston Respublikasi. (2019). "Xalq san'atlari saqlash va rivojlantirishga oid milliy strategiya". Qonun.
5. Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2015). *NMC Horizon Report: 2015 Higher Education Edition*. The New Media Consortium.
6. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman.
7. Tomlinson, C. A. (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms*. Alexandria, VA: ASCD.
8. Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants*. On the Horizon, 9(5), 1-6.